

Saugus internetas

Paruošė Klaipėdos Martyno Mažvydo progimnazijos pradinių klasių mokytoja Paulina Miklovaitė

- Internetas - pasaulinis kompiuterių tinklas, jungiantis daugybę kitų tinklų.
- Kibernetiniai erdvė - aplinka, kurioje bendraujama per sujungtus į tinklą kompiuterius.
- Informacija - žinios, perduodamos vienu asmenų kitiems žodžiu arba žiniasklaidos priemonėmis: per spaudą, radiją, televiziją, kiną, kompiuterių tinklus.

- Dirbant internete galimi tokie pavojai:
- jūsų kompiuteryje esantys duomenys gali būti pavogti;
- į jūsų naudojamą paslaugų paskyras gali būti įsilaužta;
- jūsų tapatybė gali būti pasisavinta;
- jūs galite būti stebimas trečiųjų asmenų;
- jūs galite nukentėti materialiai;
- jūsų kompiuteris gali tapti „zombiu“ ir vykdyti atakas prieš kitas sistemas jums nežinant.

Kompiuteriai ir mobilieji telefonai padeda keistis informacija, bendrauti su draugais, susipažinti su naujais žmonėmis ir kitaip smagiai leisti laiką. Tačiau virtualioje erdvėje taip pat gali slėpėti įvairių pavojų.

1. Teisės ir pareigos.

- Mokiniai privalo žinoti savo teises ir pareigas internete.
- Pirmiausia mokiniai turi suvokti, jog internetas tai plati erdvė, kurioje viskas labia greitai išplinta. Tad svetimos informacijos viešinimas taip pat yra jų teisė.
- Nei vienas žmogus neturi teisės viešinti, šmeižti ir elgtis kitaip netinkamai turėdami kito žmogaus informaciją.

2. Informacija

- Ne visa informacija yra patikima.
- Bet kokią informaciją reikia patikrinti kelis kartus skirtingose svetainėse.
- Jūsų asmeninė informacija gali būti pasiekiamą visiems.
- Dalindamiesi bet kokia informacija (ji gali būti susijusi su jumis arba svetimais žmonėmis) turime gerai apgalvoti ar nepažeidžiame savo ir kitų teisių.

- TIESA AR MELAS? Visi manome, kad neįkliūsime sukčiams. Tačiau iš tiesų sukčiai darosi vis apsukresni, o mes nebūtinai tampame išmintingesni. Kiek kartų esame matę iškylantįjį langą su pranešimu, kad laimėjome didįjį prizą ar mus specialiai už kažką pasirinko?

3. Žurnalistai, žodžio laisvė.

- Teisė laisvai reikšti mintis ir nuomonę žodžiu, raštu ir kitomis komunikacijos formomis, tačiau sąmoningai nedarant žalos kity asmens įvaizdžiui ir (arba) reputacijai neteisingais ir klaidinančiais teiginiais.
- Tinklaraštininkai dažnai rašydami straipsnius pateikia savo nuomonę, tad dažnai dar reikia patikrinti ar ta nuomonė yra teisinga ir nežeidžianti kito asmens.
- Visada rašydami bet kokioje erdvėje turime būti tikri, ar mūsų pateikta informacija nebus įžeidžianti.

4. Dalyvavimas internete.

- Kiekvienas mokinys turi suprasti, kad bendravimas komunikacinėmis priemonėmis turi būti draugiškas, neįžeidžiantis kito asmens.
- Nepamirškite, kad niekada neturėtumėte fiziškai susitikti su internetiniu draugu apie tai iš anksto nepranešę patikimam suaugusiajam (pvz., tėvams, globėjams ir pan.).

- Šiais metais jūsu draugu įkeltos nuotraukos, kuriose esate jūs.
- Tinklaraščio įrašas, kurį paskelbėte, kai jums buvo 10 metų.
- Jūsų komentarai draugu socialinių tinklų paskyros.
- Atsakymai, kuriuos pateikėte anoniminės apklausos svetainėje.
- Į „Twitter“ jūsu keliamos nuotraukos, kuriose esate jūs, jūsu šeima ir draugai.
-

- Interneto svetainė, kurią sukūrėte, kai jums buvo 15 metų.
- Tinklaraštis, kuriame skelbiate įrašus kas antrą dieną.
- Jūsų laiko juostoje skelbiama informacija iš jūsų naudojamų programėlių.
- Informacija socialiniuose tinkluose, kuriais nebesinaudojate.
- **Kiekvienas žingsnis internetinėje erdvė Jums gali būti lemtingas.**

5. Tapatybė

- Unikalių identifikacinių savybių, kurių neturi joks kitas asmuo ar daiktas, turėjimas. Individualios savybės, pagal kurias galima atpažinti asmenį ar daiktą.
- Jūsų internetinė reputacija dažnai grindžiama informacija, kurią apie jus randa kiti žmonės, pagal jūsų pačių paskelbtus duomenis ir nuotraukas su jumis, esančias žiniatinklyje.

- Informacija, kurią kiti asmenys randa internete, jus gali pristatyti neteisingai. Be abejo, dauguma šių faktų gali būti išimti iš konteksto. Tačiau tai nėra svarbu, nes kai tik kas nors pamato su jumis susijusią nuotrauką ar turinį, jie iš karto susidaro apie jus nuomonę.

6. Slaptumas internete, anonimiškumas.

- Būti nežinomam ar nepripažintam.
- Dauguma anonimiškų straipsnių, nuomonių sklando internetinėje erdvėje, kurio sudaro mūsų nuomonę apie tam tikrus dalykus.
- Būdami anonimiški apsaugom savo asmens duomenis nuo kitų žmonių.

- Privatumo apsauga priklauso ne tik nuo jūsu, bet ir nuo kitų asmenų. Privatumas – tai ne tik teisė, bet ir atsakomybė. Svarbu nepamiršti, kad bet koks jūsu atliekamas veiksmas internete gali turėti pasekmių kitiems asmenims. Net jei apsaugote savo paskyrą, asmeninė informacija vis tiek gali skliti internete per žymėjimo (angl. tagging) sistemą. Pamąstykite apie komentarus, mygtuko „patinka“ paspaudimus, nuotraukas ir kitas turinio formas, esančias jūsu socialinio tinklo paskyroje.

7. Autorių teisės. ©

- ..apsaugo paskelbtą ar nepaskelbtą originalų darbą (per visą jo autoriaus gyvenimą ir dar 50 metų) nuo neteisėto kopijavimo, tinkamai nenurodant šaltinio ir be atlygio. Autorių teisės apima ne tik knygas, bet ir reklamas, straipsnius, grafikos dizainą, etiketes, laiškus (įskaitant elektroninius), dainų žodžius, žemėlapius, muzikos kompozicijas, gaminių dizainą ir t. t.

8. Piratavimas

- Nelegalus programinės įrangos naudojimas, platinimas arba pardavimas pažeidžiant jos autorių teises.

Prisiminkite:

- Reguliariai tikrinkite savo socialinių tinklų privatumo nuostatas ir, jei reikia, jas atnaujinkite.
- Kur įmanoma, naudokitės saugiomis svetainėmis, pavyzdžiui, https, nes į šias svetaines siunčiama informacija užšifruojama.
- Jeigu neturite laiko perskaityti visų nuostatų ir sąlygų registruodamiesi į naują svetainę, pasvarstykite, ar nevertėtų pasinaudoti tokia priemone kaip „EULAlyzer“.
- Visi turime pareigą pranešti apie netinkamą turinį, kurį randame internete. Kuo dažniau tai darysime, tuo labiau padėsime internetui tapti geresne vieta visiems.
- Kartkartėmis verta į paieškos langą įvesti savo vardą ir pavardę (arba nustatyti „Google“ įspėjimą tai daryti), kad suprastumėte, ką kiti sužino, ieškodami jūsų internete.
- Nors ne visada lengva, pasistenkite pagalvoti prieš skelbdami!

- [https://www.itc.smm.lt/wp-content/uploads/2016/12/Mokiniams%20internetu i.pdf](https://www.itc.smm.lt/wp-content/uploads/2016/12/Mokiniams%20internetu%20i.pdf)
- [https://www.vaikulinija.lt/media/filer_public/fc/5b/fc5be8c7-a8ae-4a33-986e-7fe4ba672b63/lankstinukas vl pavojaiinternetu a 4 2013 08 22.pdf](https://www.vaikulinija.lt/media/filer_public/fc/5b/fc5be8c7-a8ae-4a33-986e-7fe4ba672b63/lankstinukas_vl_pavojaiinternetu_a_4_2013_08_22.pdf)
- [https://www.vaikulinija.lt/media/filer_public/28/44/2844476d-70b5-445d-b6c9-ce9e1d614bb8/elektronines patycios tu gali jas sustabdyti.pdf](https://www.vaikulinija.lt/media/filer_public/28/44/2844476d-70b5-445d-b6c9-ce9e1d614bb8/elektronines_patycios_tu_gali_jas_sustabdyti.pdf)

- [file:///C:/Users/Paulina/Downloads/03%20vaikai%20ir%20medijos%203R%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Paulina/Downloads/03%20vaikai%20ir%20medijos%203R%20(1).pdf)
- <https://www.esaugumas.lt/lt/saugus-darbas-internete/297>
- https://www.draugiskasinternetas.lt/isc/html/v_tur_vallisuus_ja_lapsen_ika.htm#